

Lausunto

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Sanaston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §:n muuttamisesta (VN/2245/2020).

Sanasto on valtakunnallinen kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö, joka valvoo kirjallisuuden tekijöiden oikeuksia ja etuja. Edustamme yli 14 000 suomalaista kirjallisuuden tekijää. Sanaston jäsenjärjestöjä ovat Finlands svenska författareförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry sekä Suomen tietokirjailijat ry.

Sanasto on antanut lausunnon lausuntopalvelu.fi -verkkopalvelussa. Lausunto koostuu useista monivalintakysymyksistä sekä eri lainmuutoksia koskevista perusteluosioista. Tämä verkkosivuilla julkaistava lausunto noudattaa lausuntopalvelun systematiikkaa soveltuvien osin ja on tästä johtuen Sanaston tavanomaisista lausunnoista poikkeava.

1. Esitys kokonaisuutena

Sanasto ei pidä hallituksen esitysluonnosta kokonaisuutena oikeansuuntaisena, eikä esityksessä saavuteta oikeudenmukaista tasapainoa eri toimijoiden etujen välillä.

Sanaston mielestä tekijänoikeussäätelyn ajantasaistaminen on itsessään kannatettava tavoite ja Euroopan neuvoston ja parlamentin direktiivi (EU) 2019/790 tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla (DSM-direktiivi) loi Suomelle raamit oman

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

kansallisen tekijänoikeuslainsäädäntömme uudistamiselle. DSM-direktiivi on pitkällisten neuvotteluiden ja vaikuttamisen kautta syntynyt kompromissi, jolla pyrittiin turvaamaan eri tahojen intressien välinen tasapaino. Hallituksen esitysluonnoksessa tuota tasapainoa ei onnistuta säilyttämään.

Hallituksen esitysluonnos on silmiinpistäväällä tavalla tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden asemaa heikentävä. Esitysluonnoksessa huomioidaan täysimääräisesti DSM-direktiivin sääntelemät mahdollisuudet säätää tekijän yksinoikeuteen uusia rajoituksia eikä epäröidä mennä rajoitusten säätämässä myös direktiivin sanamuotoa huomattavasti pidemmälle. Toisaalta tekijänoikeuden oikeudenhaltijoiden suojaa parantavien DSM-direktiivin artikloiden sääntelyssä noudatetaan minimisäätelylinjaa tai jopa säädetään vastoin direktiivin sanamuotoa ja tarkoitusta.

Hallituksen esitysluonnoksen kantavana teemana on tekijänoikeuden rajoitusten perusteleminen perusoikeuksiin vedoten. On hämmentävää, että tekijänoikeuslain uudistuksessa omaisuuden suojalle perusoikeutena ei tunnuta annettavan perusoikeuksien punninnassa kovin suurta painoarvoa. Päinvastoin valittujen säädösehdotusten vaikutuksia tekijöiden ja tekijänoikeuden haltijoiden omaisuudensuojaan tunnutaan vähäteltävän. Erityisesti tämä käy ilmi ehdotetun laajan teosten opetuskäyttöä koskevan poikkeussäätelyn yhteydessä, jonka ei todeta vaikuttavan tekijöiden taloudelliseen asemaan, vaikka siirtymä lisensoinnista pakkolisenssiin ja valtion päättämään korvaustasoon vaikuttaisi oletettavasti merkittävästi tekijöiden tuloihin. Omaisuuden suoja unohdetaan perustellen samalla teosten käyttöä opetuksessa opetuksen vapaudella.

Tekijöiden neuvotteluasemaa parantavien DSM-direktiivin artiklojen saattamisessa tasapainoiseksi osaksi tekijänoikeuslakiamme on epäonnistuttu. Tekijänoikeuslaista esitetään poistettavaksi tekijöiden suojana ollutta arvokasta sopimuksia koskevaa sääntelyä ja uuden direktiivin mukaisen sääntelyn voimaansaattaminen jää tekijöiden aseman parantamisessa valitettavan vajaksi. Sen sijaan tekijöiden suojasäännösten yhteyteen esitetään muun muassa työsuhdeteki-jänoikeuteen liittyvää sääntelyä muodossa, jota direktiivi ei salli ja jota ei muutenkaan tule säätää ilman perusteellista erilaisia työsuhteita koskevaa selvitystä ja vaikutustenarviointia.

Hallituksen esitysluonnos kokonaisuutena arvioiden siirtää esityksessä valittujen ratkaisujen ja tekijänoikeuteen tehtävien lisärajoitusten myötä DSM-direktiivissä EU:n lainsäätäjän saavuttamaa ja tarkoittamaa perusoikeuksien ja oikeutettujen intressien välistä tasapainoa teosten tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden kannalta kestävämpään suuntaan.

Suomen ei tule erkaantua nyt esitetyllä tavalla EU:n tekijänoikeuslainsäädännön linjasta. Suomen tekijänoikeuslainsäädäntö on lisäksi näihin päiviin saakka mukaillut vahvasti pohjoismaista linjaa ja meillä on pitkät yhteiset lainsäädäntöperinteet muiden pohjoismaiden kanssa. Nyt annettu hallituksen esitysluonnos saisi Suomen tekijänoikeuslainsäädännön merkittävästi eroamaan yhteisestä traditiosta. Näin ei ehdottomasti saa tapahtua ja kannustammekin

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

lainsäätäjää tekemään tulevien kuukausien aikana tiivistä yhteistyötä Ruotsin ja Tanskan tekijänoikeuslain muutosesityksiä valmistelevien tahojen kanssa.

Mikäli Suomi poikkeaa merkittävästi tai ylipäänsä annetun tekijänoikeusdirektiivin sanamuodoista, aiheutetaan suuria haasteita EU:n tuomioistuimen tulevina vuosina tekijänoikeusdirektiivin tulkinnasta antamien ratkaisujen soveltamiselle. Näillä ratkaisuilla on keskeinen merkitys oikeudenhaltijoiden kannalta, koska ne täsmentävät osaltaan annetun lainsäädännön tulkintaa ja luovat oikeusvarmuutta. Tästäkin syystä on tärkeää ja erittäin perusteltua, että Suomen tulee myös saattaa DSM-direktiivi voimaan mukailten mahdollisimman tarkasti alkuperäisen direktiivin sanamuotoja. Näin EU-tuomioistuimen tulkintaratkaisut soveltuvat myös Suomeen ja tekijänoikeuslainsäädäntömme vastaa EU:n yleistä linjaa. On tärkeää muistaa, että tekijänoikeuslainsäädäntöjen harmonisointi oli yksi direktiivin antamisen taustalla olleita keskeisiä perusteita.

Suomella ei ole kiire DSM-direktiivin voimaansaattamisessa. Sen on toistaiseksi saattanut voimaan vain muutama EU:n jäsenmaa. Nyt on tärkeää valmistella annettava hallituksen esitys huolellisesti ja niin, että se vastaa direktiivin sisältöä ja toteuttaa sen antamisen taustalla olleita tavoitteita. Suomen hallituksen esityksessä valitut ratkaisut tulee myös perustella. Lausunnoille toimitetussa hallituksen esitysluonnoksessa on merkittäviä puutteita myös tämän osalta. Hallituksen esitysluonnoksen perustelut ovat tällä hetkellä monilta kohdin niin suppeat, että lukijan on hankala pystyä päättelemään mistä syystä kyseisen muutoksen tekeminen katsotaan perustelluksi tai miksi asia halutaan säätää Suomessa voimaan toisin kuin EU-tasolla kaikille yhteisesti annetussa DSM-direktiivissä.

Suomea velvoittaa myös kansainvälisten tekijänoikeussopimuksissa ja direktiiveissä säädetty ns. kolmen kohdan testi. Jokainen tekijänoikeuteen tehtävä uusi rajoitus tai olemassa olevan rajoituksen laajennus tulee arvioida tämän testin mukaan ja voidaan säätää vain, jos testi läpäistään. Rajoituksilla on mahdollista puuttua tekijöiden oikeutettuihin ja perustuslaillisiin etuihin niin vähän kuin mahdollista. Tekijänoikeuden rajoitusten arviointi testin avulla on erityisen tärkeää digitaalisessa ympäristössä. Tietoyhteiskuntadirektiivin johdantolauseessa 44 todetaan edelleen ajankohtaisella tavalla, että

”Jäsenvaltioiden säätäessä näistä poikkeuksista tai rajoituksista olisi erityisesti otettava huomioon lisääntynyt taloudellinen vaikutus, joka tällaisilla rajoituksilla ja poikkeuksilla voi olla uudessa sähköisessä ympäristössä. Tämän vuoksi tiettyjen poikkeusten tai rajoitusten soveltamisalan on ehkä oltava entistäkin rajoitetumpi silloin, kun kyse on tekijänoikeudella suojattujen teosten tai muun aineiston tietyistä uusista käyttötavoista”.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Kolmen kohdan testi edellyttää sen arvioimista, miten rajoitus vaikuttaisi tekijän oikeutettuihin etuihin ja elantoon. Nyt annetusta hallituksen esityksestä puuttuu tehtyjen ehdotusten arviointi kansainvälisten sopimusten edellyttämän kolmen kohdan testin mukaisesti ja tätä pidämme myös erittäin huolestuttavana. Sanasto painottaa, että rajoitussäännösten tarkoituksen toteuttamisessa tulee puuttua mahdollisimman vähän tekijöiden oikeuksiin ja mahdollisuuksiin harjoittaa elinkeinoa. Nyt näin ei ole toimittu, vaan uusia tekijänoikeuden rajoituksia esitetään merkittävästi lisäävän ilman asianmukaisia perusteluja tai vaikuttavuusarviointia.

Suomen ei tule säätää tekijöiden asemaa heikentävää tekijänoikeuslainsäädäntöä. Luovan työn tekijät ovat kalleimpia voimavarojamme, joista meidän tulee kansakuntana pitää hyvää huolta. Arvostetaan heidän tekemäänsä upeaa työtä ja säädetään lainsäädäntö, joka turvaa teosten alkuperäisten tekijöiden mahdollisuuden saada kohtuullinen korvaus tekemästään työstä.

Sanasto esittää ministeriölle, että hallituksen esitysluonnos tulee valmistella ja kirjoittaa kokonaan uudelleen ja sen tulee vastata direktiivin sanamuotoa ja tarkoitusta. Uudelleen valmisteltu esitysluonnos tulee saattaa uudelle lausuntokierrokselle ennen sen varsinaisen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle.

Sanasto perustelee kantaansa tarkemmin kustakin säädösehdotuksesta annettavien kommenttien yhteydessä.

Puuttuuko hallituksen esitysluonnoksesta jotain, mistä olisi tärkeää säätää tässä yhteydessä?

Tekijänoikeuslain mukainen lainauskorvaus ulotettava myös e-kirjojen lainaamiseen

Lainauskorvaus tulee ulottaa myös e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaamiseen. Korvausoikeuden laajentamisella varmistetaan, että kaikki tekijät pysyvät lainausmuodosta riippumatta mukana arvoketjussa silloin, kun heidän teoksiaan lainataan yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista. Voimassa olevan tekijänoikeuslain mukaan lainauskorvausta suoritetaan vain fyysisten teoskappaleiden lainoista. Kirjastot hankkivat sähköisten teosten lainaamiseen luvat tavallisesti kustantajilta. Käytännössä tekijöillä ei mahdollisuuksia vaikuttaa kirjastoille kustantajien toimesta myytävien lisenssien ehtoihin ja teosten lainamääriä on kustannussopimusten solmimisen yhteydessä vaikea arvioida. Lisäksi kertakorvauksella oikeutensa kustantajalle luovuttavat tekijät jäävät sähköisten teosten lainaamisen osalta täysin arvoketjun ulkopuolelle. Suomi oli Euroopan viimeisiä maita, joka alkoi suorittamaan tekijöille lainauskorvauksia teostensa lainaamisesta. Katsomme oikeudenmukaiseksi, että e-aineistot otetaan viipymättä korvauksen piiriin. Näin varmistetaan lainauskorvauksen eläminen ajassa ja korvausten

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

teknologianeutraalius. Lainauskorvauksia suoritetaan e-kirjojen lainaamisesta tällä hetkellä Iso-Britanniassa, Tanskassa ja Alankomaissa eli niissä maissa, joissa e-aineistojen lainaaminen on Suomen tavoin lähtenyt merkittävästi kasvamaan.

E- ja e-äänikirjojen lainaaminen lisääntyy Suomessa vauhdilla. Vuosien 2015–2020 aikana e-aineistojen lainaus yleisissä kirjastoissa kasvoi lähes 500 prosenttia. Todennäköistä on, että e-kirjojen yleisten kirjastojen lainamäärä tulee tänä vuonna lähentymään 2 miljoonaa lainatapahtumaa tai jopa ylittänyt sen. Suomessa e-aineistojen lainamäärät kasvavat siis poikkeuksellisen nopeasti. Siksi tekijät ansaitsevat, että lainauskorvaus hoidetaan viipymättä teknologianeutraaliksi.

E-kirjojen lainauskorvaus on mahdollista toteuttaa suhteellisen pienillä lainmuutoksilla tekijänoikeuslakiin. Luonnollisesti ehdoton reunaehto lain muuttamisessa on se, että kirjaus ei saa heikentää e-kirjojen kaupallista markkinaa. E-kirjojen osalta lainauskorvaus voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavalla Iso-Britannian mallin mukaisella kirjauksella tekijänoikeuslain lainauskorvaussäännöksen yhteyteen:

”Teoksen tekijällä on oikeus lainauskorvaukseen myös silloin, kun kirjan tai äänikirjan sähköinen kappale välitetään kirjaston käyttäjälle maksutta ja välittäminen on tapahtunut hankitun lisenssin ehtojen mukaisesti.”

Lukemisesteisten rajoitussäännöksen ja korvausoikeuden teknologianeuraalisuus

Tekijänoikeuslain rajoitussäännöksen nojalla tapahtuvasta äänikirjojen käytöstä suoritettava tekijänoikeuslain 17 b § 7 momentin mukainen korvaus on ulotettava myös muuhun käyttöön kuin sellaiseen, jossa edunsaajajenkilölle jää pysyvästi kappale haltuun.

Lukemisestedirektiivi sallii korvausjärjestelmän päivittämisen ja laajentamiseen koskemaan myös uusia käyttömuotoja kuten suoratoistoa (mm. johdantokappale 14). Valtion tehtävä on suorittaa tekijöille korvaus vammaisille henkilöille tuotettavan palvelun sisällöstä. Korvausta ei jatkossakaan perittäisi suoraan edunsaajajenkilöiltä, jolloin korvausjärjestelmä olisi myös näiltä osin direktiivin mukainen.

Lukemisestedirektiivin kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä eduskunnan sivistysvaliokunta totesi mietinnössään SiVM 7/2018 vp): *”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lain muuttamiseksi teknologianeutraalimmaksi siten, että oikeudenhaltijoiden oikeudet kohtuullisen korvauksen saamiseen teostensa käyttämisestä varmistetaan vastaamaan paremmin teosten tosiasiallista käyttöä. Hallituksen tulee seurata ja arvioida tiiviisti lain*

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

vaikutuksia edunsaajien ja oikeudenhaltijoiden kannalta ja antaa siitä selvitys sivistysvaliokunnalle keväällä 2021”.

Sivistysvaliokunnan lausuman viesti on hyvin selkeä. Tästä huolimatta lainsäädäntötoimiin ei ole ryhdytty tilanteen korjaamiseksi. Jotta voidaan tulevaisuudessakin varmistaa, ettei poikkeuksen soveltaminen ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa, eikä se kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijoiden oikeutettuja etuja, korvauksen piiriin kuuluvaa käyttöä on laajennettava teknologisen kehityksen ja käyttötapojen muuttumisen myötä. On myös tärkeää, ettei korvausoikeutta jatkossa kytkeä tiettyyn teknologian mahdollistamaan tapaan saattaa teoksia edunsaajajen henkilöiden saataville, vaan sen on tarkoituksenmukaista muodoltaan yleinen ja eduskunnan edellyttämällä tavalla teknologianeutraali.

Edellä kuvatuin perustein Sanasto esittää, että ehdotettu tekijänoikeuslain 17 b §:n 7 momentti muutetaan esimerkiksi muotoon: *”Tekijällä on oikeus saada korvaus valtuutetulta yhteisöltä, jos 1 momentin mukaisesti ääntä tallentamalla Suomessa valmistettu teoksen kappale levitetään, välitetään tai muuten saatetaan edunsaajajen henkilöiden saataviin.”*

Vuosirajoitusten poistaminen TekijäL 25 g §:n 1 momentista

Tekijänoikeuslain 25 g § 1 momentti koskee lähettäjäyritysten arkistoidun ohjelman uudelleen käyttämistä. Säännöksen mukaan:

”Lähettäjäyritys saa sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, valmistaa arkistossaan olevasta televisio- tai radio-ohjelmasta ja siihen sisältyvästä teoksesta kappaleen ja käyttää sitä yleisölle välittämiseen, jos teos sisältyy lähettäjäyrityksen tuottamaan tai tilaamaan televisio- tai radio-ohjelmaan, joka on lähetetty ennen 1 päivää tammikuuta 2002.”

Sanaston näkemyksen mukaan lainkohdan sisältämästä vuosi/-aikarajoituksesta tulee tarpeettomana luopua. Sopimuslissisäännöksen soveltaminen joustavasti lähettäjäyritysten arkistoitujen ohjelmien saattamiseen yleisön saataville hyödyttäisi kaikkia osapuolia.

Yleisestä sopimuslissisistä säätäminen

Suomessa tulisi säätää ns. yleisestä sopimuslissisistä. Yleisestä sopimuslissisistä on muissa pohjoismaissa erittäin positiivisia käyttökokemuksia. Sen avulla voidaan sekä tekijän että käyttäjien näkökulmasta ratkaista joustavasti erilaisia teosten käyttötilanteita. Sopimuslissisvaikeus lisää käyttäjien oikeusvarmuutta teoksia käytettäessä ja sopimuslissis itsessään turvaa oikeudenhaltijoiden päätösvaltaa suhteessa lissisointiin ja sen ehtoihin. Kirjallisuuden osalta

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

yleisestä sopimuslisenssistä olisi suurta hyötyä sellaisilla alueilla, joilla tekijänoikeusjärjestöjen laajalle edustavuudelle on tarpeita, mutta usein taloudellisten kannustimien puutteen vuoksi ei ole realistista säätää sektorikohtaisia sopimuslisenksejä. Erityisesti voidaan mainita teosten julkinen esittäminen erilaisien kulttuuripalveluiden toiminnassa.

2. *Tekstin- ja tiedonlouhinta (TekijäL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)*

Sanasto kannattaa tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevaa esitystä muutettuna. Keskeistä teksti- ja tiedonlouhintaa koskevan artiklan voimaansaattamisessa on mahdollisimman tarkkarajainen direktiivin sanamuodon mukainen sääntely. Tiedonlouhinta tulee käsitteenä määrittää direktiivin 2 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaisesti. Käsitettä ei tule jättää tekijänoikeuslaissa tarpeettoman tulkinnanvaraiseksi.

Lisäksi on tärkeää säännellä selkeästi, että tekstin- ja tiedonlouhinta voi kohdistua ainoastaan teoksiin, jotka on julkistettu tekijänoikeuden haltijan toimesta tai suostumuksella.

3. *Teosten käyttö opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekijäL 14, 18, 19 a, 21, 50c, 64c, DSM-direktiivin 5 artikla)*

a. *Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekijäL 14 § 1 ja 4 momentti)*

Sanasto vastustaa ehdotettua ratkaisua tekijänoikeuden rajoittamiseksi opetus- ja tutkimustoiminnassa. Teosten käyttö opetustoiminnassa on järjestetty voimassa olevassa tekijänoikeuslaissa sopimuslisenssiratkaisulla. Tekijöiden ja teosten käyttäjien välisillä lisenssineuvotteiluilla varmistetaan, että opetuksen *havainnollistamisen* tarpeet turvataan riittävällä tavalla. Voimassa oleva tekijänoikeuslain malli tulee säilyttää sekä mahdollisesti sääntelyllä varmistaa, että tekijänoikeusjärjestön tarjoamat lisenssit sisältävät teosten käytön opetuksen havainnollistamiseksi.

DSM-direktiivissä jäsenvaltioiden edellytetään säätävän tekijänoikeuden rajoituksesta, jolla mahdollistetaan yksinomaan opetuksen havainnollistaminen erityisesti sähköisessä toimintaympäristössä. Myös tietoyhteiskuntadirektiivissä sallitaan opetuskäyttöä koskevat rajoitukset ainoastaan opetuksen ja tieteellisen tutkimuksen havainnollistamiseksi. Näin ollen Sanasto kummeksuu ministeriön tapaa laajentaa direktiivin sanamuotojen mukaisia vaatimuksia ja ehdotusta opetustoimintaa laajasti koskevaksi pakkolisenssiksi, jolla ilmeisesti mahdollistettaisiin teosten vapaa käyttö myös muihin tarkoituksiin kuin siihen, että esimerkiksi opettaja

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

havainnollistaa teoksen avulla asiaa, jota on opettamassa. Havainnollistaminen-termin pois jättäminen rajoitussäätelyn sanamuodosta tosiasiasiassa laajentaa rajoituksen sisältöä.

Direktiivin johdantolauseen 23 mukaan opetuksen havainnollistamista koskeva rajoitus voidaan toteuttaa myös lisenssiratkaisujen avulla, kunhan varmistetaan, että rajoituksen tarkoitus täyttyy. Direktiivi ei näin ollen estä sopimuslissenssijärjestelmään pohjautuvaa ratkaisua. Sopimuslissenssiratkaisu puuttuisi vähemmän tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden oikeutettuihin etuihin ja mahdollistaisi rajoitussäätelyn toteutuksen vähemmän tekijöiden oikeuksia rajoittavalla tavalla.

Suomessa on toimivat lisenssiratkaisut teosten ja teosten osien käyttämiseksi opetuksessa ja näitä ratkaisuja näitä oppilaitosten tarpeet täyttäviä malleja on kehitetty vuosia. Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan asiaa enempää perustelematta, että nämä ratkaisut eivät toimisi. Mielestämme tämä perustelematon kanta ei pidä paikkansa. Tekijänoikeusjärjestö Kopiosto on jo vuosien ajan tarjonnut tekijänoikeuslain 14 §:n sopimuslissenssin tuella kattavia lissenssejä teosten käyttöön opetuksessa.

Ehdotettu rajoitussäätely ei täytä kolmen kohdan testin vaatimuksia, ja sillä on selkeitä vaikutuksia tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden oikeutettuihin etuihin. Ehdotettu muutos mahdollistaa oppilaitosten oman oppimateriaalituotannon, jossa saisi käyttää vapaasti mitä tahansa teoksia. Tällainen rajoitussäätely tulee vahvasti oppimateriaalikustantamisen sekä tekijöiden ja kustantajien liiketoiminnan alueelle, jossa kustantajien tulee hankkia käyttöä aineiston käyttöön tuottamassaan oppimateriaalissa.

Opetuksen ja tutkimuksen vapaudella ei ole tarkoitettu antaa vapautta käyttää tekijöiden luomia teoksia täysin vapaasti. Direktiivillä on säädetty teosten käytöstä opetustoiminnan *tukena*, mutta nyt hallituksen esitys laajentaisi rajoituksen koskemaan mitä tahansa teoksen käyttämistä, kunhan sillä on jonkinlainen yhteys opetukseen. Sanasto ei kannata eikä hyväksy tällaista säätelyä. Rajoituksella puututtaisiin ilman perusteita tekijöiden omaisuuden suojaan ja oikeudenhaltijoiden elinkeinon vapauteen.

Esimerkin DSM-direktiivin sanamuodon hengen mukaisesta säätelystä voi löytää esimerkiksi Ruotsista. Ruotsissa direktiivin opetuksen havainnollistamista koskevat kohdat tullaan voimaansaattamisesta annetun esityksen (DS 2021:30) mukaan säätämään siten, ettei uudella säätelyllä ole vaikutusta alueella toiminnassa oleviin opetustoimintaa palveleviin lissensointiratkaisuihin, mikäli lissenssit kattavat direktiivin mukaisen teosten käytön opetuksessa. Tämä poikkeaa olennaisesti Suomessa ehdotetusta ratkaisusta, jossa nämä toimivat ratkaisut korvattaisiin rajoituksella ja pakkolissenssillä. Lisäksi Ruotsissa on noudatettu direktiivin sanamuotoa ja mahdollistettu teosten käyttö rajoitussäännöksen nojalla ainoastaan opetuksen havainnollistamiseksi. Teoksen käytön tulee lisäksi tapahtua opettajan tai oppilaan toimesta. Myös Suomen

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

tulee ratkaisussaan asettaa sopiminen etusijalle ja välttää tarpeetonta tekijöiden yksinoikeuden rajoittamista tilanteessa, joissa teosten käyttö voidaan taata lisensointiratkaisuilla.

Hallituksen esitysluonnoksessa lisätään rajoitussäätely koskemaan myös tieteellistä tutkimusta. Perusteluina esitetään, että opetuksella ei olisi merkittävää eroa esimerkiksi jatkotutkintoseminaareihin. Tällainen perustelu ei ole riittävä rajoitussäätelyn laajentamiselle tieteelliseen tutkimukseen. Sekä opetuksen- että tutkimuksen teosten käyttöä koskevat tarpeet on ratkaistavissa sopimuslisenssiin perustuen ja tämä tulee ottaa ensisijaiseksi ratkaisumalliksi myös hallituksen esityksessä.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekijäL 18 §)

Sanasto vastustaa ehdotettua rajoitussäännöksen laajennusta, joka koskee opetuksessa käytettäviä kokoomateoksia myös digitaalisessa muodossa. DSM-direktiivin sallima tekijänoikeuden rajoitus koskee teosten käyttöä opetuksen havainnollistamiseksi. Tekijänoikeuslain 18 §:ään ehdotettu laajennus koskee teosten käyttöä myös muuhun tarkoitukseen, joten ehdotus ei ole näiltä osin direktiivin mukainen.

Tekijänoikeuden rajoituksia tulee arvioida kolmen kohdan testin kannalta. Ehdotettu rajoitussäätely ei täytä testin edellytyksiä, vaan se puuttuu oikeudenhaltijoiden oikeutettuihin etuihin ja teosten normaaliin käyttämiseen kohtuuttomalla tavalla. Direktiivin mukaisen rajoituksen tarkoituksena ei voi olla mahdollistaa kaupallisen oppimateriaalituotannon kanssa kilpailevia oppilaitosten omia materiaalipankkeja tekijänoikeuden haltijoiden kustannuksella.

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekijäL 19 a §)

Sanasto vastustaa opetusta ja tutkimustoimintaa koskevan pakkolisenssin säätämistä. Suomessa tulee säilyttää osapuolten väliseen sopimiseen perustuva sopimuslisenssiratkaisu, eikä TekijäL 19 a §:ää ole näiltä osin tarvetta muuttaa.

d. Julkinen esittäminen (TekijäL 21 §)

Sanasto vastustaa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettua julkista esittämistä koskevan rajoitussäännöksen laajentamista, jonka mukaan näytelmä- ja elokuvateosten julkinen esittäminen olisi sallittua jumalanpalvelusten ja opetuksen yhteydessä ilman tekijältä hankittavaa lupaa.

Hallituksen esityksessä ei esitetä minkäänlaisia perusteita, miksi jumalanpalveluksissa tulisi saada esittää yleisölle esimerkiksi elokuvia. Tällaiselle mielivaltaiselta tuntuvalle tekijän yksinoikeuden rajoittamiselle ei löydy perusteita DSM-direktiivistä eikä sille ole Sanaston tiedon

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

mukaan ollut myöskään oikeuspoliittista tarvetta. Päinvastoin, teosten esittämisen sallimista jumalanpalvelusten yhteydessä on ennemminkin kritisoitu ja vaadittu kyseinen rajoitus poistettavaksi.

Yleistä opetusta koskevaa poikkeusta ei tule säätää näytelmä- ja elokuvien osalta, vaan tulee pidättäytyä direktiivin mukaisessa sääntelyssä, jossa mahdollistettaisiin teosten käyttö opetuksen havainnollistamisessa. Direktiivi mahdollistaa opetuskäytön toteutuksen myös esimerkiksi sopimuslisenssiratkaisuin. Näiltä osin rajoitussääntelyn laajentamisesta tulee TekijäL 21 §:n osalta luopua.

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekijäL 64 c §)

Sanasto kannattaa opetuskäyttöä koskevan rajoitussääntelyn alueellista soveltamista muutettuna. Sopimuslisenssiratkaisun tulee olla ensisijainen vaihtoehto teosten opetuskäytön mahdollistamiseksi. Tekijänoikeuslain 14 §:n sopimuslisenssisäännöksen on lisättävä TekijäL 64 c §:n mukainen rajat ylittävä vaikutus.

4. Kulttuuriperinnön säilyttäminen (TekijäL 16.1 §, 16 d, 16 e, DSM-direktiivin 6 artikla)

Sanasto kannattaa ehdotettua ratkaisua muutettuna. Mielestämme TekijäL 16 d §:n sopimuslisenssin soveltamisala on selvyuden vuoksi tarkoituksenmukaisempaa rajata tekijänoikeusasetuksen sijasta suoraan tekijänoikeuslaissa. Nykyinen viittaus useampaan tekijänoikeusasetuksen kohtaan on omiaan aiheuttamaan haasteita erityisesti kirjastoille säännöksen soveltamisalan hahmottamisessa. Muutoksen toteuttamiseksi on kuitenkin tarpeen yksilöidä hallituksen esityksessä luonnosversiota tarkemmin, mitä kulttuuriperintölaitoksia säännöksen piiriin.

Tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden edut on turvattu sopimuslisenssiratkaisuun perustuvassa säännöksessä. Niillä on tilannekohtaisesti mahdollisuus arvioida, onko tietyn kirjaston, arkiston tai museon kanssa teosten käytöstä sopimiselle edellytyksiä. Samalla oikeudenhaltijat voivat arvioida, että tarjottava lisenssi tai käyttöluupa ei vahingoita kirjallisuuden ensisijaisten markkinoiden edellytyksiä.

5. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttö kulttuuriperintölaitoksissa (TekijäL 16 g – 16 j ja 65 d §, DSM-direktiivin 8-11 artikla)

5.1 Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

- a. *Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädetäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslissenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?*

Sanasto kannattaa lähtökohtaisesti sääntelyä, jolla pyritään varmistamaan, että kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskeva sääntely koskee ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmissa olevia teoksia. Kirjallisuuden ja kirjallisten teosten osalta Suomessa on tekijänoikeusjärjestöjä, kuten Sanasto, jotka edustavat kattavasti kirjallisten teosten ja teosjoukkojen tekijöitä ja oikeudenhaltijoita. Näin ollen kirjallisuuden osalta tulisi käytännössä aina sovellettavaksi uusi TekijäL 16 g §:n mukainen sopimuslissenssiratkaisu.

Sanasto yhtyy esitettyyn käsitykseen, että esitettyjen säädösten tarkoituksena on varmistaa, ettei teosten käytöllä ole merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Sopimuslissenssiratkaisulla oikeudenhaltijat varmistavat tämän jokaisen käyttäjille tarjottavan lissenssin yhteydessä.

- b. *Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslissenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perusteella arvio tulee tehdä?*

Sopimuslissenssiin on sisäänrakennettuna, että tekijät ja oikeudenhaltijat voivat arvioida, haluatko ne tarjota lissenssin tietyn teosjoukon osalta ja voivat samalla arvioida annettavan lissenssin mahdolliset vaikutukset teosten kaupallisille markkinoille. Näin ollen näemme, että tästä erikseen säätämiseen ei ole tarvetta. Oikeudenhaltijat tekevät tämän arvion joka tapauksessa.

- c. *Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädetäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?*

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua muutettuna. Pelkkä kaupallisen jakelun kriteeri ei ole riittävä arvioitaessa rajoitussäännöksen mahdollista soveltumista. Kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskeva sääntely tulisi näkemyksemme mukaan koskea ainoastaan julkistettuja teoksia. Mikäli kulttuuriperintölaitosten hallussa on aineistoa, jota ei ole julkistettu (saati saatettu koskaan kaupalliseen jakeluun) oikeudenhaltijoiden toimesta ja luvalla, tulee tällaisen aineiston käyttöön hankkia ensin lupa kyseisen materiaalin oikeudenhaltijoilta. Esimerkkinä tällaisesta aineistosta on esimerkiksi kirjeenvaihto, jonka vain toinen kirjeenvaihdon osapuoli on luovuttanut arkistolle.

- d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?*

Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua, jonka mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla.

5.2 Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekijäL 16 g – 16 j sekä 64 d §)

- a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekijäL 16 g §)*

Sanasto kannattaa kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttötilanteiden ratkaisemista sopimuslisenssijärjestelmän avulla muutettuna jäljempänä esitetyin tarkennuksin ja huomioin. Teosten käytöstä sopimista tukevien ratkaisujen tulee olla aina ensisijaisia tekijänoikeuden rajoituksiin nähden.

Hallituksen esitysluonnoksessa jää kuitenkin epäselväksi, missä tilanteissa ja missä vaiheessa sopimuslisenssiä hallinnoivan tekijänoikeusjärjestön TekijäL 16 g 4 momentin mukainen velvollisuus ilmoittaa riittämättömästä edustavuudesta syntyy. Sopimuslisenssin pääajatus on laajentaa järjestöjen tarjoamien käyttöilupien vaikutusta tietyn hyväksymispäätöksen mukaisen teoslajin (esim. kirjalliset teokset) osalta myös järjestön ulkopuolisten tekijöiden teosten käyttöön. Säädetävän lain 16 g § 4 momentin tarkoitus ei liene kuitenkaan rajoittaa sopimuslisenssivaikutusta ja sopimuslisenssijärjestön mahdollisuutta ulottaa käyttöluvan vaikutus myös järjestön ulkopuolisten tekijöiden teosten käyttöön.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Sanasto toteaa, että esitettävää TekijäL 16 g §:n mukaista sopimuslisenssiä tulisi soveltaa aina silloin, kun tietyn teoslajin osalta Suomessa on edustava tekijänoikeusjärjestö, joka voi myöntää käyttölupia kulttuuriperintölaitoksille koskien kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia. Hallituksen esitysluonnoksen 16 g § 4 momentin mukainen järjestöille säädetty velvollisuus ilmoittaa edustavuudestaan yksittäisten teosjoukkojen osalta tulisi poistaa epäselvänä ja tarpeettomana.

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekijäL 16 h §)

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan niissä tilanteissa, kun tiettyä teoslajia ei edusta mikään tekijänoikeusjärjestö, kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia voitaisiin käyttää kulttuuriperintölaitoksissa tekijänoikeuden rajoitussäännöksen nojalla. Esitetty säännös on lähtökohdiltaan direktiivin mukainen ja sinänsä kannatettava. Sanasto tuo esiin, että kirjallisten teosten osalta rajoitussäännös tulee sovellettavaksi äärimmäisen harvoissa tilanteissa johtuen siitä, että kirjallisia teoksia edustaa kattavasti yksi tai useampi tekijänoikeusjärjestö, jolta kulttuuriperintölaitokset voivat saada käyttölupia TekijäL 16 g §:n sopimuslisenssiratkaisun myötä.

Sanasto kiinnittää huomiota rajoitussäännöksessä siihen, että se koskisi myös sellaisia teoksia, jotka eivät ole koskaan olleet kaupallisessa jakelussa. Tällaisten teosten tulisi kuitenkin käsityksemme mukaan olla saatettu ensimmäisen kerran yleisön saataviin tekijän tai oikeudenhaltijan luvalla. Näin ollen rajoitussäännös ei voisi koskea teoksia, joita ei ole julkistettu tekijän tai oikeudenhaltijan toimesta. Kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevat säännökset eivät myöskään voisi koskea sellaisia teoksia kulttuuriperintölaitosten kokoelmissa, jotka eivät ole koskaan olleet kaupallisessa jakelussa. Tällaisia teoksia voidaan kuitenkin lisensoida tekijänoikeuslain 16 d §:n sopimuslisenssin nojalla, joka ei aseta kaupallisesta jakelusta poistumisen vaatimuksia teoksille.

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekijäL 16 i §)

Sanasto kannattaa ehdotettua säännöstä tekijän kielto-oikeuden käyttämisestä seuraavilla muutosehdotuksilla. Tekijän tulisi voida kategorisesti kieltää kaikkien teostensa käyttö ilman jokaisen teoksen nimeämistä erikseen. Tekijälle voi olla haastavaa olla tietoinen jokaisesta hänen teoksestaan tehdystä kaupallisesta painoksesta, laitoksesta tai käännösversiosta. Summaarisemmalla kielto-oikeuden käyttämisellä turvataan kielto-oikeuden tehokkuutta. Lisäksi mikäli sopimuslisenssin alaisessa käyttötilanteessa tekijä osoittaa kieltonsa suoraan kulttuuriperintölaitokselle, tulisi kulttuuriperintölaitoksella olla velvollisuus välittää tämä tieto myös alueella toimivalle tekijänoikeusjärjestölle.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekijäL 16 j §)

Sanasto kannattaa ehdotettua säännöstä kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinnistä.

6. Kysymyksiä sopimuslissenssijärjestelmästä (TekijäL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. Sopimuslissenssisäännöksen (TekijäL 26 §) tehdyt direktiivin mukaiset täsmennykset

Sopimuslissenssijärjestelmällä on Suomessa pitkät perinteet ja järjestelmä toimii pääosin moitteetta. Järjestelmä mahdollistaa teosten joustavan lisensoinnin tekijöiden ja käyttäjien edut turvaten. Lähtökohtaisesti lisäsääntelylle ei nähdä tarvetta, mutta toisaalta hallituksen esitysluonnoksessa esitetyt täsmennykset tekijänoikeuslain 26 §:n vastaavat pitkälti tekijänoikeusjärjestöjen toimintaa ja käytäntöjä.

Sanaston mielestä on hienoa, että hallituksen esitysluonnoksessa tuodaan esille yleisen sopimuslissenssin mahdollisuutta tulevaisuuden ratkaisuna. Yleisestä sopimuslissenssistä on muissa pohjoismaissa erittäin positiivisia käyttökokemuksia. Sen avulla voidaan sekä tekijän että käyttäjien näkökulmasta ratkaista joustavasti erilaisia teosten käyttötilanteita. Sopimuslissenssivaikeus lisää käyttäjien oikeusvarmuutta teoksia käytettäessä ja sopimuslissenssi itsessään turvaa oikeudenhaltijoiden päätösvaltaa suhteessa lisensointiin ja sen ehtoihin. Kirjallisuuden osalta yleisestä sopimuslissenssistä olisi suurta hyötyä sellaisilla alueilla, joilla tekijänoikeusjärjestöjen laajalle edustavuudelle on tarpeita, mutta usein taloudellisten kannustimien puutteen vuoksi ei ole realistista säätää sektorikohtaisia sopimuslissenssejä. Erityisesti voidaan mainita teosten julkinen esittäminen erilaisien kulttuuripalveluiden toiminnassa.

Sanasto kannustaa ministeriötä jatkamaan keskustelua yleisestä sopimuslissenssistä Suomessa ja kehittämään sopimuslissenssijärjestelmäämme yleisen sopimuslissenssin käyttöönoton myötä, kuten on jo tehty esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa.

b. Miten yhteishallinnointiorganisaation riittävä edustavuus varmistetaan?

Tekijöiltä ja oikeudenhaltijoilta saatavat oikeuksien hallinnointivaltuutukset muodostavat tekijänoikeusjärjestöjen toiminnan ytimen. Ne muodostavat myös pohjan, jonka perusteella järjestöjen edustavuutta tietyn teoslajin tai oikeuksien tyyppin osalta voidaan arvioida. Sanaston mielestä nykykäytäntö, jossa Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi järjestöjen edustavuuden

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

tiettyä sopimuslissenssialuetta koskevan hakemuksen yhteydessä, on riittävä. Hakemusprosessin aikana ministeriön on mahdollista hankkia tarvittavaa lisäselvitystä, mikäli sellaiselle nähdään tarvetta.

- c. Sopimuslissensseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta ja kielto-oikeudesta tiedottaminen tekijöille*

Tekijänoikeusjärjestöjen velvollisuuksiin tiedottaa sopimuslissensseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta ja kielto-oikeudesta ei tarvita lisäsääntelyä. Toimenpiteet ovat Suomen tekijänoikeusjärjestöissä osa normaalia toimintaa.

- 7. Televisio- ja radiolähetysten lähettäminen ja edelleenlähettäminen (TekijäL 25 f, 25 h ja 64 b §, verkkolähetysdirektiivi)*

7.1 Alkuperäinen lähetystoiminta

Sanasto vastustaa TekijäL 25 f § 1 momentin sopimuslissenssisäännöksen muuttamista siten, että sopimuslissenssi koskisi myös sopimista teosten käytöstä lähettäjäyritysten verkkolähetyksissä ja teosten saattamisen yleisön saataviin lähettäjäyrityksen oheisverkkopalveluissa. Lähetystoiminnan käsitettä ei tule laajentaa koskemaan *on demand* -palveluja.

Lähettäjäyritysten oheispalveluja ja *on demand*-saatavuutta koskeva sopimuslissenssisäännös voitaisiin kuitenkin erottaa lähettämisoikeutta koskevasta TekijäL 25 f § 1 momentista omaksi erilliseksi sopimuslissenssisäännökseksi, jonka nojalla teosten käytöstä myös tällaisissa palveluissa voitaisiin joustavasti sopia.

7.2 Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Sanasto vastustaa esitettyä säädöstä koskien ohjelmien edelleenlähettämistä. Edelleen lähettämässä voi nykyisin sopimuslissenssin nojalla lähettää tv- ja radiolähetystä samanaikaisesti ja muuttamattomana. Koska lähetys on samanaikaista ja muuttamatonta, tämä koskee suoraa tv- ja radiolähetystä

Ehdotettu uusi 25 h § tekee merkittävän muutoksen edelleen lähettämisen käsitteeseen. Se myös kasvattaa edelleen lähettäjäyritysten määräysvaltaa suhteessa alkuperäiseen lähettäjäyritykseen: Edelleenlähettäminen voisi jatkossa koskea myös lähettäjäyrityksen ”verkossa tarjottavaa” oheispalvelua eli esimerkiksi televisioyhtiöiden tarjoamia on demand-palveluja (mm. Yle Arena, mtv.fi/Katsomo ja Nelosen Ruutu.fi). Lisäksi pykälä säättää, että ”lähettäjäyritys

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

ei saa kieltää lähetyksen edelleen lähettämistä ilman perusteltua syytä tai asettaa sille kohtuuttomia ehtoja”.

Alkuperämaaperiaatteen osalta direktiivi vaatii, että osaan lähettäjäyritysten verkossa toimivien oheispalvelujen sisällöistä aletaan soveltaa ns. alkuperämaaperiaatetta. Sen mukaan niiden verkon kautta leviävään sisältöön sovelletaan sen maan lainsäädäntöä, mihin ne ovat sijoittautuneet siitä riippumatta, missä kyseistä palvelua käytetään.

Ehdotettu 64 b § laajentaisi tämän periaatteen koskemaan myös tv- ja radiolähetyksiä eli perinteistä broadcast-toimintaa: ”Maantieteelliset rajat ylittävän radio- ja televisio-ohjelman saattamisen yleisön saatavilla katsotaan tapahtuvan yksinomaan siinä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, johon lähettäjäyritys on sijoittautunut, kun kyseessä on a) radio-ohjelma tai b) televisio-ohjelma ...” (tiettyjä rajoituksia seuraava).

Alkuperämaaperiaatetta ei tule laajentaa enempää kuin direktiivi edellyttää. Emme näe perustelluksi, että Suomen alueelle voisi laillisesti suunnata ulkomailta sellaisia radio- ja tv-lähetyksiä, joihin ei tarvitse soveltaa Suomen lainsäädäntöä.

8. *Tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden suoja hyödyntämissopimuksissa (TekijäL 29-31 ja 35-38 §, DSM-direktiivin 18-23 artikla), kuvatalenteelta esiintyvien esittävien taiteilijoiden suojan laajentamisesta (TekijäL 45 §), sekä valokuvaajan oikeudesta (TekijäL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)*

8.1 *Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen*

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua.

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.2 *Tekijän oikeus selvitykseen teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä*

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.3 Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua.

Sanasto pitää erittäin huolestuttavana, että esityksen mukaan työnantajalle luodaan teosten työsuhteisessa käytössä ei-yksinomainen oikeus käyttää teosta. Tekijöiden oikeuksien peruutus- oikeudesta säädettyä ei tule säätää millään tavalla työsuhdetekijänoikeudesta. Työnantajan tekijänoikeudellinen asema tulee perustua aina sopimiseen työntekijän kanssa, ei laintasoi- siin oikeudensiirtoihin. Työsuhdetekijänoikeudesta on Suomessa käyty aikanaan laaja keskustelu, eikä tuo keskustelu johtanut työsuhdetekijänoikeudesta säätämiseen. Tällaista tekijän asemaa heikentävää sääntelyä tule ujuttaa osaksi tekijöiden suojaksi tarkoitettua osaa tekijänoikeus- laista ilman perusteellista selvitystä, keskustelua ja työsuhdetekijänoikeutta koskevien sään- nösten vaikutusten arviointia erilaisiin työsuhteisiin.

Lisäksi Sanasto toteaa, että direktiivi ei salli poiketa tekijän peruutus- oikeudesta. Toisin kuin perusteluissa mainitaan (s. 36–37), direktiivi ei jätä jäsenvaltioille liikkumavaraa. Direktiivi ei mahdollista, että jäsenvaltio säätäisi kyseisen poikkeuksen tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden peruuttamisoikeuteen. Jäsenvaltiot voivat säätää vain, että tekijät tai esittävät taiteilijat voivat halutessaan päättää sopimuksen yksinomaisen luonteen sen sijasta, että he peruuttaisivat li- senssin tai oikeuksien siirron (22 artiklan 2 kohta).

Muiden perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författarefö- rening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.4 Kustannussopimuksia koskevasta erityissääntelystä

Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua muutettuna.

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

8.5 Tekijän oikeus rinnakaistallentaa tieteellinen artikkeli

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua.

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.6 Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua.

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.7 Tekijänoikeusvapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekijäL 49a §, DSM-direktiivi 14 artikla)

Sanasto kannattaa esitystä muutettuna.

Ehdotuksessa puhutaan teoksista yleensä. Ratkaisun tulee koska vain kuvataiteen teoksia joiden suoja-aika päättynyt.

9. Lehtikustantajan uusi lähioikeus (TekijäL 50 § ja 23 §, DSM-direktiivin 15 ja 16 artikla)

9.1 ”Lyhyet otteet”

Lehtikustantajan lähioikeuden suojan kohteena on koko julkaisu, artikkeli tai sen osa. Lähioikeussuojan ulkopuolelle jäävien tarkkojen sana- tai merkkirajojen säätäminen ei ole tarpeellista eikä oikeuksien täytäntöönpanon näkökulmasta suotavaa, koska tarkkoja rajoja on aina helppo kiertää. Toiminnan sallittavuutta arvioidessa yksittäisen otteen laajuuden sijaan ratkaisevaa on, kuinka toistuvaa, systemaattista ja sisällöllisesti laajamittaista tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toteuttama käyttö kokonaisuutena arvioiden on ollut.

Laissa ei tule myöskään säätää otsikkoa vapaaksi. Otsikkoa voidaan pitää jo lähtökohtaisesti lehden olennaisena osana.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Väärinkäsitysten välttämiseksi pyydämme lisäämään hallituksen esityksen perusteluihin, että vaikka kustantajan lähioikeus ei koske yksityistä tai ei-kaupallista tiedonvälitystä, muut tekijänoikeuslain mukaiset suojat ovat edelleen voimassa artikkeleihin, valokuviin, audiovisuaaliseen sisältöön yms. Yksityishenkilöiden tulee siis jatkossakin hankkia oikeudenhaltijan lupa teosten tai muiden suojankohteiden käyttöön esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa, ellei käyttö perustu tekijänoikeuden rajoitukseen.

9.2 Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa olevat TekijäL 23 §)

Hallituksen esityksen perusteluissa tulee selvyuden vuoksi todeta, että lehtikustantajan lähioikeussuoja voi kohdistua myös hakupalvelutoimintaan, mikäli suojan piirissä oleva sisältöä käytetään hakupalveluissa tavalla, joka kuuluu suojan piiriin. Internetin hakupalveluiden jättäminen kategorisesti suojan ulkopuolelle ja samalla täytäntöönpanon ulottumattomiin ei ole perusteltua.

9.3 Internetin hakupalvelut

Hallituksen esityksen perusteluissa tulee selvyuden vuoksi todeta, että lehtikustantajan lähioikeussuoja voi kohdistua myös hakupalvelutoimintaan, mikäli suojan piirissä olevaa sisältöä käytetään hakupalveluissa tavalla, joka kuuluu suojan piiriin. Internetin hakupalveluiden jättäminen kategorisesti suojan ulkopuolelle ja samalla täytäntöönpanon ulottumattomiin ei ole perusteltua.

9.4 Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Tekijöiden korvausoikeus tulee määritellä selkeästi laissa. Korvausosuutta ei kuitenkaan ole tarve määrittää tarkasti lain tasolla, vaan se on mahdollista jättää oikeudenhaltijaryhmien keskenään päätettäväksi.

10. Verkkosisällönjakopalvelun vastuu käyttäjien palveluun tallentamista sisällöistä (TekijäL 6 a luku, DSM-direktiivin 17 artikla)

10.1 Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole huomioitu riittävästi eri perusoikeuksien välistä tasapainoa, eikä siinä onnistuttu säilyttämään DSM-direktiivissä saavutettua oikeudenhaltijoiden ja

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

käyttäjien intressien välistä suhdetta. Direktiivissä artikla 17 on looginen kokonaisuus, joka hallituksen esitysluonnoksessa on hajotettu ja säännösten ajallinen järjestys sekoitettu. Näin muodostuvaa esitystä ei voida enää pitää direktiivin mukaisena, eikä se vastaa direktiivin tarkoitusta.

Esitysluonnoksessa verkkosisällönpalvelujen tarjoajien vastuuta koskevissa kohdissa ylikorostetaan muita perusoikeuksia oikeudenhaltijoiden perusoikeuksien, erityisesti omaisuudensuojan kustannuksella. Tämä käy varsin selkeästi ilmi esitysluonnoksen perusoikeusosiosta, jossa omaisuudensuojaa ei juurikaan arvioida ja ohut arviointi toteutetaan sananvapauden perusoikeuden näkökulmasta. Esityksessä omaisuuden suojan osalta unohdetaan mainita, että yleisesti tekijänoikeudella suojatun teoksen saattaminen yleisön saataville sisällön tuottajien toimesta ja verkkosisällönjakopalvelun kautta on tekijänoikeuslain vastaista ilman tekijän tai oikeudenhaltijan lupaa.

Perusoikeuksien painotus vaikuttaa hallituksen esityksessä varsin tarkoitushakuiselta. Teosten käyttäjien oikeuksiin vedoten esityksessä luodaan uusia, direktiivin perustumattomia oikeudenhaltijoiden asemaa heikentäviä säännöksiä. Samalla esitysluonnoksessa dramatisoidaan oikeudenhaltijoiden valta-asemaa suhteessa käyttäjiin. Tämä on erikoista, sillä direktiivin 17 artiklan tarkoitus on ollut nimenomaan edesauttaa oikeudenhaltijoiden heikkoa neuvotteluasemaa suhteessa verkkosisällönjakopalvelun tarjoajiin ja parantaa näin tekijöiden asemaa.

10.2 *Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekijäL 23 §)*

Sanasto vastustaa ehdotettua ratkaisua ja tapaa, jolla tekijänoikeuden rajoitussäännös säädettäisiin koskien teoksen käyttöä hyvän tavan mukaisesti parodiassa, karikatyyrissä tai pastisissa. Lisäksi teoksen satunnaista tallentamista koskeva rajoitus ei perustu direktiiviin ja se tulee myös poistaa hallituksen esityksestä.

Sanasto toteaa, että on selvää, että direktiivi edellyttää säädettävän parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskeva tekijänoikeuden rajoitussäännös. Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetulla säännöksellä luotaisiin kuitenkin avoin oikeutus käyttää teoksia uusissa töissä, kunhan uudella työllä on esimerkiksi jonkinlainen humoristinen motiivi tai pilailutarkoitus. Hallituksen esitysluonnos ei sisällä minkäänlaista analyysiä siitä, miten uuden säännöksen mukainen rajoitus suhteutuu luvanvaraiseen teoksen muunteluun tai esimerkiksi tekijän moraalisiin oikeuksiin, erityisesti respektioikeuteen. Esitysluonnos ei myöskään sisällä ohjeistusta siitä, minkälaista olisi teoksen *hyvän tavan mukainen käyttö* parodiassa, karikatyyrissä ja pastisissa silloin, kun lopputulokselta ei edellytetä itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Parodian mahdollistaminen voimassa olevan tekijänoikeuslain 4 § 2 momentin mukaisen teoksen vapaan muuntelun avulla asettaa teoksen käytölle jonkinlaisen hyvän tavan mukaisuuden mittarin: muuntelun/parodioinnin lopputuloksen tulee olla jossain määrin itsenäinen ja omaperäinen. Nyt ehdotettu säännös ei sisältäisi mitään hyvän tavan mukaisuuden mittapuuta, joten käytännössä säännös olisi olemassa olevien teosten vapaa kopiointi- ja/tai muuntelu-oikeus. Ehdotettavalla rajoitussääntelyn toteuttamistavalla kajottaisiin syvälle tekijän yksinoikeuteen päättää teoksensa käyttämisestä eikä se ole direktiivin tarkoittaman parodiasääntelyn tarkoitus. On oletettavaa, että ehdotettu malli loisi valtavan määrän sallitun parodian ja luvanvaraisen teoksen muuntelun välistä rajanvetoa koskevia oikeustapauksia. Ehdotettu säännös jättää rajoituksen soveltamisen reunaehdot vähintäänkin epäselviksi. Tärkeää on myös varmistaa, ettei parodiaa koskevalla rajoitussääntelyllä mahdollisteta teosten käyttöä ns. meemeissä yleisesti ilman, että myös meemi täyttää parodian edellytykset.

Lisäksi ei voida pitää kohtuullisena, että mikäli sananvapauden nimissä annetaan vapaus käyttää toisten luomia teoksia ilman lopputulokselle asetettavaa omaperäisyysvaatimusta, ei käytettävän teoksen tekijän nimeä tule mainita käytön yhteydessä. Kyse on tällöin olemassa olevan teoksen muuntelusta, joka pääsääntöisesti edellyttää teoksen tekijän suostumusta ja tekijän nimen ilmoittamista hyvän tavan mukaisesti teosta käytettäessä. Hallituksen esitysluonnoksessa ei esitetä perusteluita, miksi tekijänoikeuden rajoituksia koskevia yleisiä säännöksiä sisältävä tekijänoikeuslain 11 §:n 1 momentti ja moraalisisistä oikeuksista sanottu ei koskisi myös mahdollista parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevaa rajoitusta.

Sanasto toteaa myös, että hallituksen esitysluonnoksessa perusteluna käytetty perusoikeusvertailu ei ota tekijöiden omaisuussuojaa lainkaan ilmaisunvapauden vastapainona huomioon. Esityksessä mainitun syrjinnän kiellon lisäksi teosten käyttäjien ilmaisunvapautta rajoittaa tekijänoikeuden teosten tekijöille luoma omaisuudensuoja ja tämä tulee myös huomioida tehtäessä arviota perusoikeuksien välisestä tasapainosta.

Mikäli parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevasta tekijänoikeuden rajoitussäännöksestä päätetään säätää, tulee TekijäL 23 § 1 momentti sisällyttää direktiivin sisäistä logiikkaa noudattaen uuteen TekijäL 6 a lukuun koskemaan ainoastaan verkkosisällönjakopalveluita ja lainkohdan 2 momentti tulee poistaa kokonaan.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

10.3 Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuu (TekijäL 55 a §)

Sanasto vastustaa ehdotettua sääntelyratkaisua verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Esitysluonnos on rakenteellisesti virheellinen ja se tulee valmistella uudelleen.

Määritelmien ja soveltamisalan osalta esitystä tulee sen uuden valmistelun yhteydessä täydentää. Direktiivissä määritellään verkkosisällönjakopalvelu: määritelmä on perusteltua sisällyttää myös säädettäviin TekijäL 6 a -luvun säännöksiin. Soveltamisalan osalta ei ole perusteltua jättää tiettyjä oikeudenhaltijaryhmiä verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuun ulkopuolelle. Näin ollen lehtikustantajien lähioikeus tulee lisätä TekijäL 6 a -luvun oikeudenhaltijoiden piiriin.

Hallituksen esitysluonnos ohittaa täysin direktiivin lähtökohdat verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuun osalta. Direktiivin lähtökohdat ovat 17 artiklan 1 kohdassa:

1. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja välittää teoksia yleisölle (antaessaan yleisölle pääsyn käyttäjien palveluun lataamiin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon).
2. Voidakseen välittää teokset tai muun suojatun aineiston yleisön saataviin on verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan saatava lupa oikeudenhaltijoilta.

Ehdotetun TekijäL 55 a §:n mukaan vastuu olisi kuitenkin ehdollinen ja toteutuisi vasta, jos palveluntarjoaja jättää toteuttamatta pykälän 1 momentissa mainitut toimet. Tämä poikkeaa direktiivin 17 artiklan 4 kohdassa säädetyistä ja on näin ollen direktiivin vastainen.

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuu yleisölle välittämisestä on pääsääntö, direktiivin 17 artiklan 4 kohdan mukainen vastuuvapaus poikkeus. Vastuuvapaus toteutuu oikeudenloukaustilanteessa, jos on

- (a) parhaansa mukaan yrittänyt saada luvan ja
- (b) parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti toteuttanut toimia varmistaakseen, että teokset, joista oikeudenhaltijat ovat antaneet merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole saatavissa; ja joka tapauksessa
- (c) toimineet oikeudenhaltijalta riittävän perustellun ilmoituksen saatuaan viipymättä ilmoituksen kohteena olevien teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämiseksi tai niiden poistamiseksi verkkosisivustoiltaan sekä toteuttaneet

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

parhaansa mukaan b alakohdan mukaisesti toimia estääkseen niiden tulevat la-
taukset palveluun.

55 a §:n 1 ja 2 kohdat ovat vastoin direktiiviä valinnaisia ja vastuun syntyminen ehdollista: vastuu toteutuu, jos ei ole yrittänyt saada lupaa tai ei ole yrittänyt estää. Pykälän 2 kohdassa sekoitetaan 17 artiklan 4 kohdan b ja c-alakohdissa tarkoitettut tilanteet eli ennakkollinen esto ja jälkikäteinen poisto. Esityksestä puuttuu lisäksi kokonaan 17 artiklan 4c-kohdasta ilmenevä ns. stay down -velvoite. Lisäksi luvan hankkimisveloitteeseen sovelletaan oikeasuhtaisuusarviointia, jossa huomioitavista seikoista 55 a §:ssä säädetään yksityiskohtaisesti. Huomioitavat seikat poikkeavat direktiivistä verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan eduksi. Esityksessä ei myöskään mainita ollenkaan direktiivin keskeistä arviointikriteeriä ”parhaansa mukaan”. Näiltä osin TekijäL 55 a § on virheellinen suhteessa direktiiviin tarkoitukseen ja se on uuden valmistelun yhteydessä poistettava.

b. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvollisuus (TekijäL 55 b §)

Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua muutettuna. 6 a -luvun uuden valmistelun yhteydessä on tiedonantovelvollisuudesta karsittava direktiiville vieraat elementit ja keskityttävä varmistamaan direktiivin tarkoituksen toteutuminen sekä käytännön syistä ja tulevaisuuden kehityksestä johtuva jouston tarve.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

c. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuus estää pääsy aineistoon (TekijäL 55 c §)

Sanasto vastustaa ehdotettua säännöstä koskien verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuutta estää pääsy aineistoon. TekijäL 6 a -lukua uudelleen kirjoitettaessa estomenettelymalli tulee huomioida direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti. Kokonaisuutena arvioiden ehdotettu 55 c §:n on teknisesti epäonnistunut, ei toimeenpane direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohdian mukaista sääntelyä ja sisältää direktiiviin perustumattomia, oikeudenhaltijan asemaa merkittävästi heikentäviä aineksia.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

d. Kielto esittää perusteettomia poistovaatimuksia (TekijäL 55 d §)

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien kieltoa esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Pykälä ei perustu direktiivin eikä sen sääntelylle ole perusteita.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

e. Sisällön tuottajalle annettava ilmoitus (TekijäL 55 e §)

Sanasto vastustaa ehdotettua säännöstä koskien sisällön tuottajalle annettavaa ilmoitusta.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

f. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuus tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa (TekijäL 55 f §)

Sanasto vastustaa esitettyä säännöstä koskien verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuutta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Esitetty pykälä on sekä selvästi direktiivin vastainen että käytännössä mahdoton ja tulee kirjoittaa uudestaan siten, että sen sisältö vastaa 17 artiklan 9 kohtaa eikä sisällä direktiivin ulkopuolisia elementtejä.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

g. Palauttamispyyntö (TekijäL 55 g §)

Sanasto ei ota kantaa palauttamispyyntöä esitettyyn ratkaisuun.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

h. Tekijänoikeusriitalautakunta (TekijäL 55 h §)

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien tekijänoikeusriitalautakuntaa. Esitämme ratkaisuksi, että tekijänoikeusneuvoston yhteyteen perustettaisiin alajaosto käsittelemään riitoja.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

i. Asian käsittely tekijänoikeusriitalautakunnassa (TekijäL 55 i §)

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien asian käsittelyä tekijänoikeusriitalautakunnassa.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

j. Tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuus (TekijäL 55 j §)

Sanasto ei ota kantaa säädökseen tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Koska kysymys on teknisestä jälkitoimesta, joka liittyy ehdotetussa 55 i §:ssä säänneltävään asian käsittelyyn tekijänoikeusriitalautakunnassa, emme pidä tarpeellisena kommentoida 55 j §:n sisältöä tässä vaiheessa tarkemmin.

k. Hyvitys ja vahingonkorvaus (TekijäL 55 k §)

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien hyvitystä ja vahingonkorvausta.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

l. Hyvitys ja vahingonkorvaus (TekijäL 55 l §)

Sanasto kannattaa muutettuna ratkaisua, joka koskee kanneoikeutta, eikä lausuntopalvelun kysymyksessä virheellisesti viitattua hyvitystä ja vahingonkorvausta.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

m. Riitojen käsittelyä koskevat sopimusehdot (TekijäL 55 m §)

Sanasto suhtautuu neutraalisti ehdotettuun ratkaisuun koskien riitojen käsittelyä koskevia sopimusehtoja.

11. DSM-direktiivin säännökset, joista ei ehdoteta uutta sääntelyä

11.1 Neuvottelumekanismi (13 artikla)

-

11.2 Kustantajien oikeus hyvityksiin (16 artikla)

Sanasto kannattaa ehdotettua ratkaisua, jonka mukaan kustantajien oikeus hyvityksiin siirrettyjen oikeuksien nojalla maksettavista hyvityksistä ei aiheuta lainsäädäntötarpeita. Kirjallisuuden kustantajien oikeus saada korvauksia teosten erilaisesta hyödyntämisestä perustuu ja tulee vastaisuudessakin perustua kustannussopimuksessa luovutettuihin oikeuksiin. Lisäksi on tärkeää, että tietyt korvauslajit, kuten lainauskorvaus, on säädetty ainoastaan tekijöille kuuluvaksi oikeudeksi. Näin tulee olla jatkossakin.

Sopiminen on aina ollut keskeisimmässä roolissa tekijöiden ja kustantajien välisessä yhteistyössä. Tekijänoikeuksien siirrosta tekijältä kustantajalle sekä siirron laajuudesta ja muista yksityiskohdista on perinteisesti aina sovittu kustannussopimuksessa. Sopimusvapauden kulttuuri on alalla hyvin vahva, sopimuskäytännöt vakiintuneet ja toimintamallit pitkän yhteistyön saattossa muodostuneet.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Sanasto korostaa periaatetta, jonka mukaan oikeudet, joista ei kustannussopimuksessa ole nimenomaista mainintaa, eivät ole siirtyneet kustantajalle. Tekijän tulee olla sopimusta tehdessään tietoinen niistä oikeuksista, joita kustannussopimus ja oikeuksien luovutus koskevat. Ei ole kohtuullista, että lain tasolla säädettäisiin korvausoikeuksien luovuttamisesta osittain kustantajalle. Kyse on perusoikeuksien näkökulmasta myös tekijöiden omaisuuden suojan toteuttamisesta ja turvaamisesta.

12. Esityksen vaikutusarviointi

12.1 Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Yleisesti Sanasto toteaa, että esitysluonnoksen vaikutustenarviointi on puutteellista ja paikoin hyvin ohutta ottaen huomioon tekijänoikeuksiin esitettävien poikkeusten ja rajoitusten laajan luonteen. Tekijänoikeusalan taloudellista merkitystä yhteiskunnassa on pyritty kuvaamaan erinäistä lukujen valossa. Sanaston mukaan on kuitenkin erikoista, että tekijänoikeusalan kiistatonta kasvupotentiaalista huolimatta tekijänoikeuslain uudistamisessa on lähdetty oikeuksien ja oikeudenhaltijoiden taloudellisen aseman kehittämisen sijasta luomaan kasvulle tulevaisuuden alustaa tekijänoikeuden rajoitusten kautta. Tämä ei ole tekijänoikeuden tai taloudellisen kasvun edellytysten näkökulmasta kestävä tie.

12.2 Ehdotuksen vaikutuksen asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoitukset ja sopimuslissenssiä koskevat ehdotukset

Tekijänoikeuden rajoituksia koskeva vaikutustenarviointi erityisesti ehdotettua opetusta koskevien rajoitusten osalta on riittämätöntä. Lisensointitoiminta ehdotetaan korvattavaksi pakko-lisenssillä, mutta rajoituksen vaikutuksia oppimateriaalituotannon edellytyksiin ei arvioida lainkaan siitä näkökulmasta, että oppilaitokset voisivat alkaa tuottamaan rajoitussääntelyyn perustuen omaa tekijänoikeuden alaisia teoksia sisältävää materiaalia. On selvää, että ehdotetut rajoitussäännökset johtavat kaupallisten tuotteiden hankinnan vähentymiseen.

Tekijänoikeuden rajoitusten osalta yleisesti ei arvioida vaikutuksia tekijän kaventuvaan oikeuteen määrätä teoksensa käytöstä eri tavoilla. Mikäli tekijän yksinoikeutta määrätä teoksensa käytöstä rajoitetaan, vähenee aina samalla niiden tulovirtojen mahdollisuus, jotka muodostavat luovan työn tekijän elannon. Esimerkkeinä puutteellisesta vaikutustenarvioinnista tekijöiden oikeuksiin voidaan mainita TekijäL 21 §:n rajoitusten laajennukset sekä uusi ehdotettu TekijäL 23 §, joka koskee teosten käyttöä parodiassa, karikatyyrissä ja pastississa. Viimeksi mainitun

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

rajoitussäännöksen kohdalla taloudellisten oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten ohella arviomatta jäävät esityksen vaikutukset tekijöiden moraalisten oikeuksien toteutumiseen.

- b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuh-teissa) liittyvien muutosten vaikutukset.*

Sopimusehtojen sääntelyyn liittyvän vaikutusarvioinnin osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestö-jemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntä-jien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

- c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset.*

-

- d. Verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset.*

Tarkempien vaikutustenarviointia koskevien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Te-kijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalvelui-den tarjoajien vastuusta sanottuun.

13. Esityksen perusoikeusarviointi

Sanasto on tuonut lausunnossaan useissa eri kokonaisuutta koskevissa kommentteissa esiin huo-lensa epätasapainosta perusoikeuspunninnassa. Lainvalmistelija tuntuu korostavan tekijänoi-keuslain uudistuksessa muita perusoikeuksia tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden omai-suuden suojan ja elinkeinonvapauden kustannuksella. Direktiivissä saavutettua tekijöiden in-tressien ja toisaalta teosten käyttäjien perusoikeuksien tasapainoa on hallituksen esitysluon-noksessa siirretty olennaisesti tekijöiden kannalta heikompaan suuntaan. Tekijänoikeudella on tärkeä merkitys yhteiskunnassa nimenomaan immateriaalisena omaisuutena ja tämä tulee hal-lituksen esityksen perusoikeusarvioinnissa ottaa huomattavasti perusteellisemmin huomioon.

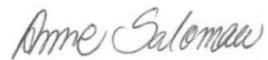
sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

Sanasto toteaa, että nyt lausuntokierroksella oleva asenteellinen tekijänoikeuslain muutosesitys on kohtuuton suomalaisen kulttuurialan kannalta ja se tulee valmistella suurelta osin uudelleen.

Helsingissä 29. päivänä lokakuuta 2021

Anne Salomaa

Toiminnanjohtaja

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A, 00130 Helsinki
+358 9 5629 3300, info@sanasto.fi, sanasto.fi

